

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นที่ 12

12

การพัฒนาการเรียนรู้

“ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21
เพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาทุกระดับ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต
ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาที่หลากหลาย”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงการรมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีขั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศ ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ มีความสอดคล้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ (1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ (2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

120001

คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

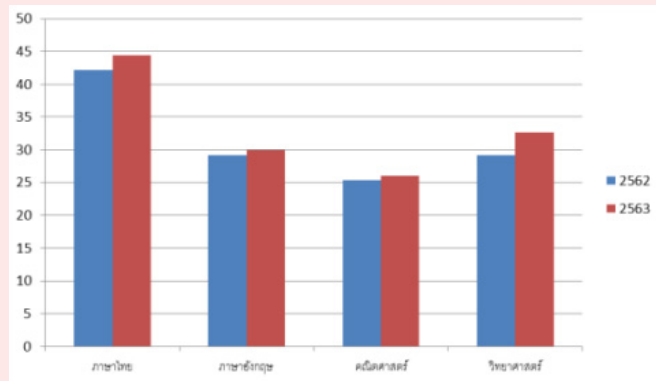
1) คะแนน PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ย) เฉลี่ย 470 คะแนน และ 2) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา ประเมินโดย International Institute for Management Development (IMD) อยู่อันดับที่ 45

PISA จะจัดการประเมินต่อเนื่องทุกสามปี โดยการประเมินรอบล่าสุดเมื่อปี 2561 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 412 คะแนน ซึ่งลดลง 3 คะแนนจากการประเมินรอบปี 2558 ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 415 คะแนน ทั้งนี้ คะแนนเฉลี่ยในการประเมินรอบปี 2561 ยังห่างไกลกับค่าเป้าหมายในปี 2565 อยู่ถึง 58 คะแนน (ค่าเป้าหมาย 470 คะแนน) รวมถึงยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกอยู่ถึง 76 คะแนน (ค่าเฉลี่ยโลก 488 คะแนน) สำหรับการประเมินรอบถัดไปได้เลื่อนจากปี 2564 ไปเป็นปี 2565 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในการประเมินสถานการณ์ปี 2564 จึงประเมินจากค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบ

ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของมัธยมศึกษา
ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 เทียบกับปีการศึกษา
2562 ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการประเมิน
สอดคล้องกับการประเมิน PISA คือ นักเรียนอายุ
15 ปี โดยค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET ในปีการศึกษา
2563 ได้แก่ ภาษาไทย 44.36 ภาษาอังกฤษ 29.94
คณิตศาสตร์ 26.04 และวิทยาศาสตร์ 32.68
และค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET ในปีการศึกษา 2562
ได้แก่ ภาษาไทย 42.21 ภาษาอังกฤษ 29.20
คณิตศาสตร์ 25.41 และวิทยาศาสตร์ 29.20
เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนของทุกวิชาในปี
2563 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 อย่างไรก็ดีตาม เมื่อพิจารณาร่วมกับอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของประเทศด้านการศึกษา โดย IMD ในปี 2564 พบว่า ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 56 ขยับลงจากอันดับที่ 55
ในปี 2563 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (อันดับที่ 45) ทั้งนี้ ยังมีปัจจัยด้านการศึกษา
ที่มีการพัฒนาดีขึ้น อาทิ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) การศึกษาในมหาวิทยาลัยตอบโจทย์
การแข่งขัน ดัชนีอันดับมหาวิทยาลัย อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมถึงทักษะ
ทางภาษาตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจ ซึ่งส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)
ของมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

ที่มา: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

120002

คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
ตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น

ปี 2562

ปี 2563

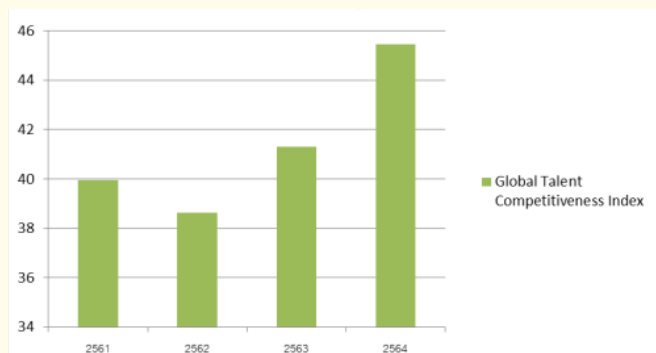
ปี 2564

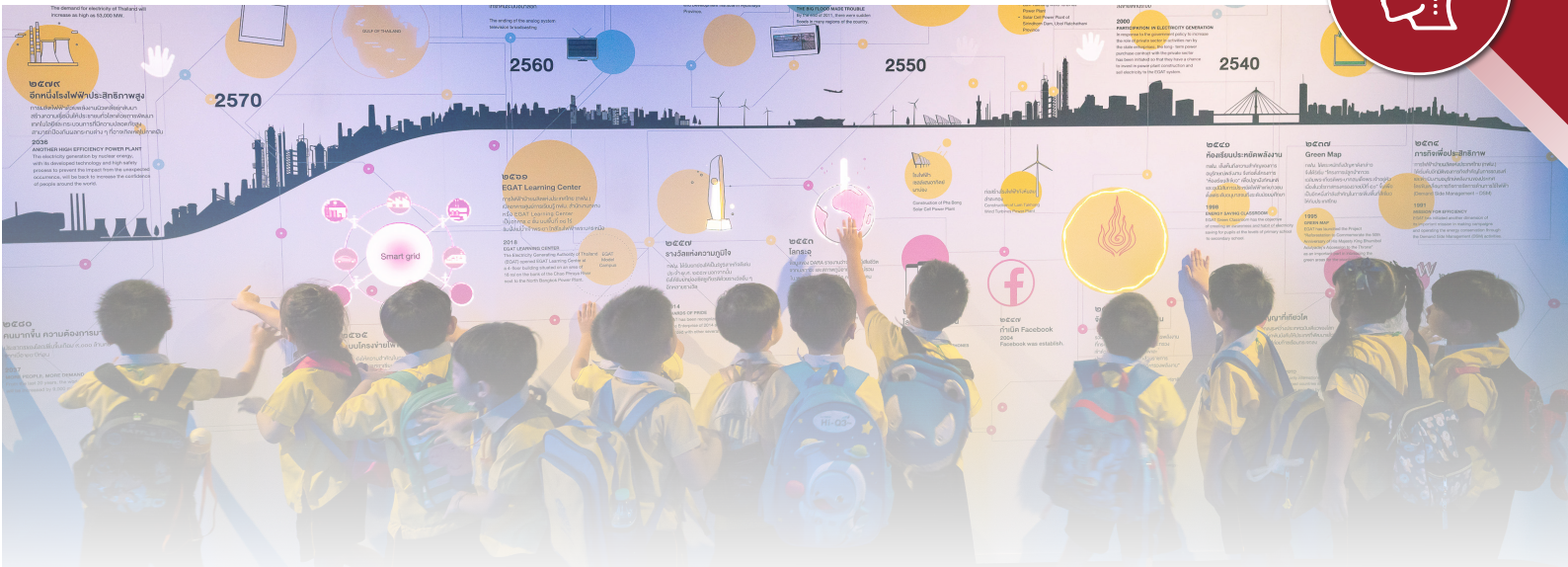
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากล Global Talent Competitiveness Index (GTCI) ไม่น้อยกว่า 50.1 คะแนน

ในปี 2564 ประเทศไทยมีคะแนน GTCI
อยู่ที่ 45.46 เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีคะแนนอยู่ที่ 41.3
ซึ่งยังคงมีความท้าทายที่จะบรรลุค่าเป้าหมายที่
กำหนดไว้ในปี 2565 (50.1 คะแนน) นอกจากนี้
สามารถพิจารณาเพิ่มเติมโดยเทียบเคียงกับ
World Talent Ranking โดย IMD ซึ่งเป็น
ดัชนีชี้วัดด้านทรัพยากรมนุษย์เช่นเดียวกัน พบว่า
อันดับของประเทศไทยในปี 2564 อยู่ที่อันดับ 42
จากทั้งหมด 64 ประเทศที่ได้รับการประเมิน
โดยขยับขึ้นหนึ่งอันดับจากอันดับ 43 ในปี 2563

Global Talent Competitiveness Index

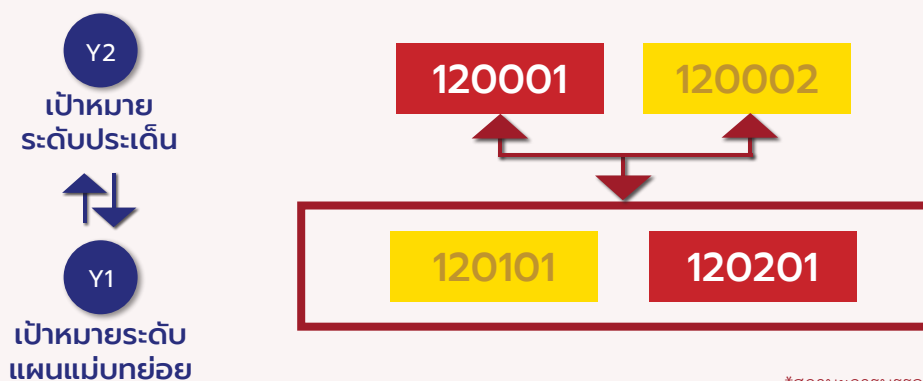

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล คุณภาพของครูผู้สอน ทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความท้าทายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ ต้องเร่งพัฒนาการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มอื่น ๆ อาทิ ระบบออนไลน์ ระบบดาวเทียม DLTV ซึ่งยังคงมีข้อจำกัดในด้านความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน โดยเฉพาะในครัวเรือนยากจนที่ขาดแคลนคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ รวมถึงยังมีข้อจำกัดในประเด็นความเข้าใจและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา สังคมยังมีค่านิยมให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศด้านวิชาการ ขาดความเข้าใจถึงความหลากหลายของพหุปัญญาของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน รวมถึงยังขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สะท้อนเป้าหมายของพหุปัญญาได้อย่างชัดเจน

แผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้

ประกอบด้วย 2 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

*สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2564

120101

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ได้แก่ อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20 และอัตราการเข้าเรียนสู่ทุกระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ที่ร้อยละ 80

ทั้งนี้ คะแนน PISA จะมีการประเมินทุก ๆ 3 ปี โดยการประเมิน PISA ครั้งล่าสุดในปี 2561 ความแตกต่างของกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเทียบกับต่ำสุดแตกต่างกันถึง 210 คะแนน (การประเมินในรอบถัดไปได้เลื่อนจากปี 2564 ไปเป็นปี 2565 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19) สำหรับข้อมูลอัตราการเข้าเรียนสู่ทุกระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีล่าสุด ปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 69.4 เพิ่มขึ้นจากข้อมูลปี 2562 ที่ร้อยละ 66.4 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

120201

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา และการส่งเสริมพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ได้แก่ สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคลอยู่ที่ร้อยละ 10 และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา อยู่ที่ร้อยละ 10

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลล่าสุดยังคงเป็นข้อมูลปี 2560 ซึ่งเป็นข้อมูลโรงเรียนจำนวน 57,238 แห่ง ประกอบด้วยโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป 57,192 แห่ง โรงเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ 18 แห่ง โรงเรียนกีฬา 12 แห่ง และ โรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ 16 แห่ง โดยยังคงสะท้อนให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ

แผนแม่บทย่อย

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

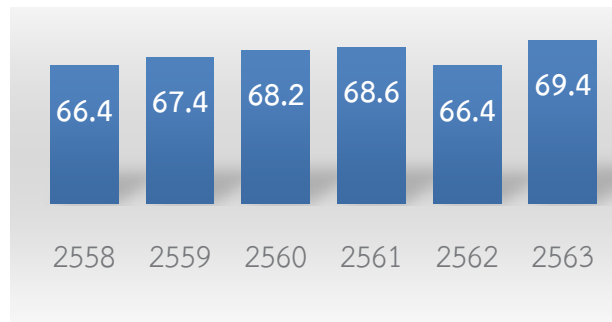
สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐาน
นานาชาติร้อยละ 50 อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน
ลดลงร้อยละ 20 และอัตราการเข้าเรียนสุทธาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 80

การปฏิรูปการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ
ความเปลี่ยนแปลงและทักษะที่จำเป็นตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และ
ระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อน
ความคิด ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนเองได้ เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครู
ยุคใหม่ ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมถึงพัฒนาระบบการเรียนรู้
ตลอดชีวิต โดยปัจจัยสำคัญหลักสู่ความสำเร็จ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานหลักสูตร
แกนกลางทุกระดับและทุกประเภท มีหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและประเทศ
หลักสูตรมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย มีการประกันคุณภาพจัดการศึกษา
มีหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสอดคล้องกับการประกอบอาชีพพัฒนาครูผู้สอน ให้เป็นผู้สอนยุคใหม่ที่มีทักษะ
การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลิตครู อัตราากำลังครู/ผู้สอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ
มีระบบการประเมินครูที่เน้นผลลัพธ์จากผู้เรียนเป็นหลัก พัฒนารูปแบบและระบบการเรียนรู้สนับสนุนการใช้ดิจิทัล
เพื่อการศึกษา ส่งเสริมรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติและทักษะอาชีพ มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ที่หลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย พัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ รวมถึงพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อาทิ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้จากทุกภาคส่วน และการมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัว โดยที่ผ่านมามีความท้าทาย
ในการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ เรื่องการขาดข้อมูลที่สะท้อนคุณภาพของผู้สอนในระบบที่จะช่วยให้
การเห็นความก้าวหน้าของการดำเนินการตามเป้าหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่ม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ครุสภาได้ดำเนินการประกาศกำหนดการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 โดยได้มีการดำเนินการให้มีการทดสอบฯ ครั้งที่ 1 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2564 และอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดการทดสอบฯ ครั้งที่ 2 ขณะที่ค่าเป้าหมายอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20 เนื่องจากในปี 2564 ยังไม่ได้รับการทดสอบ PISA ซึ่งยังคงต้องใช้ผลคะแนน PISA 2561

อัตราการเข้าเรียนสู่ทุกระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ซึ่งคะแนนภาพรวมคะแนนลดลงจากปี 2558 และหากพิจารณาอัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด และกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า มีความแตกต่างกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากการทดสอบ O-NET มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในทุกวิชาลดลงจาก 36.30 ในปี 2562 เป็น 36.01 คะแนน และหากจำแนกผลคะแนน O-NET ตามกลุ่มโรงเรียนจะยังคงพบความแตกต่างในด้านคุณภาพการศึกษาของแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ยังคงมีอยู่อย่างมาก โดยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนสูงที่สุดในทุกรายวิชายังคงเป็นกลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณ โดยมีความแตกต่างเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนนในทุกวิชา รองลงมาคือโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (กลุ่มโรงเรียนสาธิต) โดยมีความแตกต่างเฉลี่ยน้อยกว่า 50 คะแนน เพียงวิชาเดียวคือวิชาคณิตศาสตร์ ขณะที่กลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีความแตกต่างเฉลี่ยส่วนใหญ่เกิน 50 คะแนน มีเพียงวิชาภาษาไทย และบางกลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างเฉลี่ยในแต่ละวิชาไม่ถึงร้อยละ 50 คะแนน อาทิ โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนสังกัดสถาบันพลศึกษา และโรงเรียนสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยกลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างเฉลี่ยรวมต่ำสุด มีความแตกต่างเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างเฉลี่ยรวมสูงสุดถึง 39 คะแนนหรือประมาณ 2.35 เท่า สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่ยังมีความแตกต่างกันมากในแต่ละกลุ่มโรงเรียน อัตราการเข้าเรียนสู่ทุกระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Net Enrolment Rate) ในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 69.4 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.4 ในปี 2562 แต่ยังคงค่อนข้างห่างจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 80 ในปี 2565) ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเร่งดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เอื้อต่อประชาชนทุกกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินโครงการที่สำคัญของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2563 – 2564 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการที่มุ่งยกระดับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา อาทิ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อสร้างสมรรถนะการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) และให้ความสำคัญกับการยกระดับสมรรถนะครูผู้สอน อาทิ โครงการยกระดับสมรรถนะวิชาชีพครูปฐมนิเทศเพื่อการพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศ

(Super Teacher) โครงการพัฒนารูปแบบ/กระบวนการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เข้าเรียนครูและการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณลักษณะความเป็นครู โครงการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรผลิตครูตามสาขาวิชาและบริบทพื้นที่เพื่อสร้างความเป็นเลิศ การดำเนินการประกาศกำหนดการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 รวมถึงการดำเนินโครงการในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ โครงการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มสมรรถนะ Reskill-Upskill ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบประกาศนียบัตร (Non-Degree) โครงการพัฒนาทักษะกำลังคนเพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ (Non-Degree) หลักสูตรระบบไอโอทีเพื่ออุตสาหกรรม (Industrial Internet of Things, IIOT) และโครงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพกำลังคนของประเทศด้วยระบบคุณวุฒิวิชาชีพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าผ่านการดำเนินงานในหลายโครงการ อย่างไรก็ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ยังมีความท้าทายที่สำคัญในรูปแบบเดิม อาทิ ความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล สมรรถนะของครูผู้สอนสู่การเป็นครูยุคใหม่ การขาดข้อมูลในมิติที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอนโดยเฉพาะสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติซึ่งจะช่วยให้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินการตามเป้าหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงประเด็นท้าทายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและต่อตัวนักเรียนโดยตรง เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่สามารถทำได้ ต้องเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้อื่น อาทิ การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ และการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ผ่าน 3 ช่องทาง คือ (1) โทรทัศน์ช่อง DLTV (2) เว็บไซต์ DLTV และ (3) แอปพลิเคชัน DLTV เพื่อแก้ปัญหาการไม่สามารถไปเรียนในโรงเรียนได้ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดโดยเฉพาะกับนักเรียนในครัวเรือนยากจน ทั้งในด้านอุปกรณ์ที่วิคอมพิวเตอร์และสมาร์ตโฟนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ โดยจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช. ปี 2563 พบว่า การเข้าถึงการเรียนผ่านอุปกรณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียน พบว่า ครัวเรือนยากจนมีแนวโน้มรับภาระในการจัดหาอุปกรณ์มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุด (Decile 1) มีสัดส่วนประชากรวัยเรียน (3 – 17 ปี) ที่มากกว่ากลุ่มอื่น โดยการเข้าถึงการเรียนผ่านคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ พบว่ามีครัวเรือนที่มีประชากรวัยเรียน (3-17 ปี) ที่มีคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มีเพียงร้อยละ 19.71 และมีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เฉลี่ยเพียง 0.22 เครื่องต่อครัวเรือน โดยหากพิจารณาแยกตามกลุ่มครัวเรือนตามรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค จะพบว่ากลุ่มครัวเรือนที่จนที่สุด (Decile 1) มีคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เพียงร้อยละ 1.12 ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่รวยที่สุดมีคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 75.23 รวมถึงยังต้องเผชิญกับปัญหาคุณภาพสัญญาณในพื้นที่ห่างไกลและความท้าทายในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมของครูในด้านทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล และการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนและผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งดำเนินการทดสอบสมรรถนะครูรายสาขาที่สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะครูที่อยู่ในระบบการศึกษาอยู่แล้วเพื่อประกันคุณภาพของครูและพัฒนาครูผู้สอนไปสู่การเป็นครูยุคใหม่และสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน ดำเนินโครงการประเมินคุณภาพที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย การวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา และควรขยายผลระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านกลไกต่าง ๆ อาทิ การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูที่มีคุณภาพให้ไปสอนในท้องถิ่น การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ การพัฒนามาตรฐานของสถานศึกษาและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา อาทิ การเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์ และการพัฒนาทักษะให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนสำหรับรองรับการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทกับภาคการศึกษามากขึ้น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัว การร่วมมือกับ EdTech startup ในการพัฒนาและนำเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมมาสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แผนแม่บทย่อย

การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

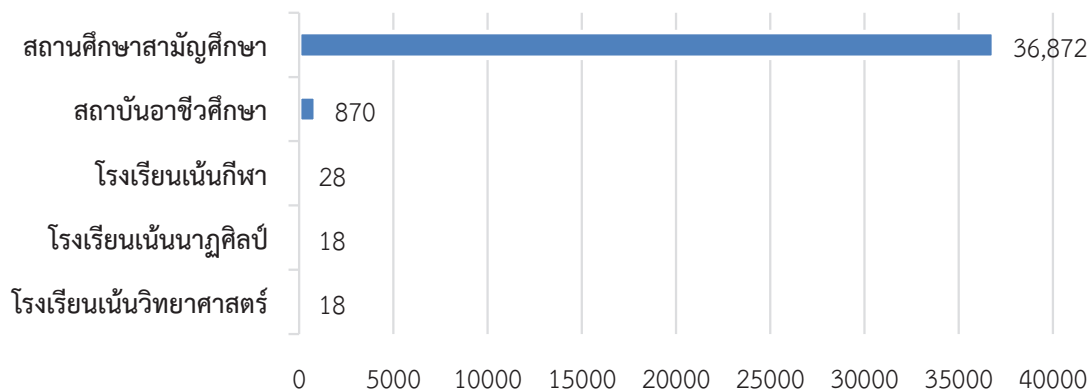
สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลงทุกด้าน และมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคลร้อยละ 10 และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญาร้อยละ 10

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น ภายใต้การตระหนักถึงพหุปัญญาที่หลากหลายของมนุษย์ที่ช่วยทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนให้เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาอย่างมั่นคงและครอบคลุม โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาสถานศึกษาที่รองรับการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องพหุปัญญาของผู้สอน กระบวนการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาของผู้เรียน การจัดทำระบบฐานข้อมูลและการบริหารข้อมูลพหุปัญญา การพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการสำรวจ/คัดกรอง/วัดระดับ/ติดตามและประเมินผล รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาพหุปัญญา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมายังมีความท้าทายที่โครงการส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับพหุปัญญาแบบเดิม อาทิ วิทยาศาสตร์ กีฬา รวมถึงยังขาดกลไกรองรับการพัฒนาพหุปัญญาด้านอื่น ๆ ทั้งระบบ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาตามพหุปัญญาหลากหลายประเภท โดยในปี 2563 มีจำนวนสถานศึกษาภายใต้สังกัดต่าง ๆ ทั้งสิ้น 37,806 แห่ง (ครอบคลุมโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ไม่รวมสถานศึกษาเอกชน) ซึ่งจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการและการศึกษาเฉพาะทาง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป 36,872 แห่ง สถาบันอาชีวศึกษา 870 แห่ง โรงเรียนเน้นกีฬา 28 แห่ง โรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ 18 แห่ง และโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ 18 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยมีการรองรับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางความสามารถพิเศษระดับหนึ่งแล้ว อย่างไรก็ตาม จำนวนสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามเฉพาะทางยังมีจำนวนไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ

จำนวนสถานศึกษาในประเทศไทย จำแนกตามจุดเน้นในการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2563

ที่มา: สถิติการศึกษาประจำปี 2563, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2563 – 2564 ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการดำเนินการที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นหลัก อาทิ โครงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) การเพิ่มเติมโรงเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในโครงการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาค (KOSEN) โครงการผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน โครงการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) โครงการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ รวม. ระยะที่ 3) และมีการสนับสนุนความสามารถด้านอื่น ๆ อีกบางส่วน อาทิ การดำเนินโครงการห้องเรียนกีฬา โครงการการพัฒนาสำหรับผู้เป็นนักกีฬาระดับอุดมศึกษา รวมถึงการจัดทำแพลตฟอร์มการใช้ประโยชน์กำลังคนที่มีศักยภาพสูงของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาที่รองรับพหุปัญญาหลากหลายประเภทและการส่งเสริมความสามารถพิเศษเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในทางปฏิบัติยังทำได้ในลักษณะกระจุกตัวเฉพาะในบางกลุ่มโรงเรียน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและแนวโน้มประชากรวัยเรียนที่ลดลงในระยะยาว นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาของบุคลากรทางการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนยังคงมีอยู่ในระดับจำกัด ประกอบกับค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยที่มีแนวโน้มในการยกย่องและให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดสถานการณ์การเร่งเรียนและเรียนหนักเพื่อสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามค่านิยมของสังคมตั้งแต่อายุยังน้อย โดยขาดการคำนึงถึงความหลากหลายทางพหุปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยมุ่งเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านแหล่งเรียนรู้ ทั้งสถานศึกษาที่ส่งเสริมพหุปัญญาและโอกาสในการแสดงความสามารถพิเศษ ผู้สอน (ครูอาจารย์) ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพหุปัญญา และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่คำนึงถึงศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ตลอดจนพัฒนานักการศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านดังกล่าว ระบบข้อมูล ทั้งระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาแห่งชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบเทคโนโลยีสำหรับการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาพหุปัญญา ทั้งนโยบายรัฐบาล การสนับสนุนด้านการศึกษา และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา รวมทั้งการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียนและผู้ปกครองว่าผู้เรียนที่เก่งไม่จำเป็นต้องเก่งเฉพาะด้านวิชาการแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้ สถานศึกษาที่มีอยู่ควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาที่มีประสิทธิภาพและหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อลดความจำเป็นในการจัดตั้งสถานศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

